

KONGELIG RESOLUSJON

Energidepartementet
Statsråd: Terje Aasland

Ref.nr.:
Saksnr.:
Dato: 29. august 2025

Fastsettelse av forskrift om endring i forskrift 21. juni 2013 nr. 681 om ekstern kvalitetssikring og vedtaksmyndighet etter energiloven

1. Innledning

I denne resolusjonen fremmer Energidepartementet forslag til forskrift om endring i forskrift 21. juni 2013 nr. 681 om ekstern kvalitetssikring og vedtaksmyndighet etter energiloven. Endringen innebærer å avvike kravet om ekstern kvalitetssikring og myndighetsbehandling av konseptvalgutredninger (KVU) for nye, store kraftledninger i transmisjonsnettet med spenning på minst 300 kV og lengde på minst 20 km, og oppheve bestemmelsene om at kompetansen til å fatte vedtak om konsesjon etter energiloven til slike anlegg legges til Kongen i statsråd. Den alminnelige delegeringen av konsesjonsmyndigheten etter energiloven til Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) blir dermed gjeldende også for disse sakene, og departementet vil oppdatere gjeldende delegeringsvedtak.

Forskrift om ekstern kvalitetssikring og vedtaksmyndighet etter energiloven er hjemlet i lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven) § 2-1 og § 2-2, og er fastsatt ved kgl.res. 21. juni 2013, fremmet av daværende Olje- og energidepartementet. Siden forskriften er fastsatt ved kongelig resolusjon, fremmes saken om endringsforskriften ved kongelig resolusjon.

Forslaget til endringsforskrift har vært på alminnelig høring i tråd med Utredningsinstruksen. Utkastet til kongelig resolusjon har vært forelagt berørte departementer i tråd med retningslinjen «Om Kongen i statsråd».

Nedenfor redegjøres i punkt 2 om bakgrunnen for endringsforslaget, i punkt 3 om saksgangen for nye kraftledningsanlegg, herunder krav knyttet til konseptvalgutredninger og vedtaksmyndighet for nye, store kraftledninger, i punkt 4 om høringsforslaget, og i punkt 5 om høringen og departementets vurderinger og tilråding.

2. Bakgrunn for forslag til endringer i forskrift

Effektiv utvikling og utnyttelse av strømmettet er viktig, blant annet for å kutte klimagassutslipp, utvikle nye arbeidsplasser og skape ny næringsvirksomhet og industri. Mangel på kapasitet i transmisjonsnettet er mange steder i landet en flaskehals for industri- og næringsaktører som ønsker å etablere virksomhet. Den 18. mars 2025 la Riksrevisjonen fram sin rapport (Dokument 3:7 (2024-2025)) om myndighetenes arbeid med å sikre tilstrekkelig kapasitet i strømmettet. Riksrevisjonen fant det kritikkverdig at det ikke er nok kapasitet i strømmettet, og pekte blant annet på at konsesjonsmyndighetene må ta større hensyn til målet om raskere prosesser. Energidepartementet deler Riksrevisjonens vurderinger av behovet for raskere prosesser, særlig knyttet til utbygging av transmisjonsnettet. Ifølge Strømmettutvalget (NOU 2022:6 *Nett i tide – om utviklingen av strømmettet*) tar det fra 7 til 14 år å planlegge, godkjenne og bygge kraftledninger i transmisjonsnettet.

I 2023 ble *Regjeringens handlingsplan for raskere nettutbygging og bedre utnyttelse av nettet* lagt fram. Regjeringen har fulgt opp handlingsplanen ved å iverksette og varsle flere tiltak for å effektivisere og forenkle saksbehandlingsprosessene for både små og store nettanlegg. Blant annet er saksbehandlingskapasiteten og arbeidet med digitalisering av konsesjonsprosessene i NVE betydelig styrket, og det er etablert et hurtigspor for behandling av godt forberedte og lite konfliktfylte nettsaker. Hurtigsporet er i praksis mest aktuelt for mindre nettanlegg. For å bidra til raskere behandling av større nettanlegg, er blant annet meldepliktgrensen for 132 kV kraftledninger økt fra 15 til 50 km. Dette frigjør saksbehandlingsressurser i NVE, som heller kan brukes på store nettanlegg. For å forenkle og effektivisere saksbehandlingen av de største nettanleggene, foreslås det i denne resolusjonen å avvike kravene om ekstern kvalitetssikring og myndighetsbehandling av KVU (KVU-ordningen) for kraftledninger med spenning på minst 300 kV og lengde på minst 20 km, samt å tilbakeføre vedtaksmyndigheten for slike anlegg fra Kongen i statsråd til NVE. Nye, store kraftledninger vil fremdeles være gjenstand for grundige vurderinger i konsesjonsbehandlingen.

3. Saksgangen for nye kraftledninger

Bygging og drift av kraftledninger, transformatorstasjoner og andre elektriske anlegg i transmisjons-, regional- og distribusjonsnettet med spenning over 22 kV, krever konsesjon etter energiloven. For alle nye nettanlegg med spenning på minst 47 kV må det etter forskrift om energiutredninger gjennomføres en konseptvalgutredning før tiltakshaveren kan starte selve konsesjonsprosessen ved å sende melding om tiltaket til NVE. Nedenfor følger en nærmere beskrivelse av saksgangen for konsesjonspliktige nettanlegg.

Krav om konseptvalgutredning

For nye konsesjonspliktige nettanlegg med spenning på minst 47 kV må det etter forskrift om energiutredninger (heretter FOE) gjennomføres en konseptvalgutredning før tiltakshaveren kan melde og eventuelt søke om konsesjon etter energiloven. Dette følger av FOE §9, og gjelder med mindre konseptvalgutredning åpenbart er unødvendig.

En konseptvalgutredning - KVU - er en faglig utredning av ulike konsepter som kan løse et definert problem eller behov, inkludert en samfunnsøkonomisk analyse av de ulike konseptene. Et konsept kan for eksempel være en ny ledning mellom A og B, eller mellom C og D, oppgradering

av eksisterende nett og alternativer til tiltak i transmisjonsnettet. I en KVV gjøres det ikke detaljerte vurderinger av arealbruk (trasevalg), teknologivalg (f.eks. luftledning vs. jordkabel), eller virkninger for miljø og andre direkte berørte interesser. Dette er vurderinger som gjøres senere i prosessen i forbindelse med at det fattes løsningsvalg om konkrete nettprosjekter.

FOE stiller krav om at konseptvalgutredningene skal være i samsvar med anerkjent metode for samfunnsøkonomiske analyser. Utredningene skal blant annet:

A. Beskrive behovet for å gjøre tiltak i nettet og konsekvenser ved fravær av tiltak

B. Beskrive relevante konsepter, inkludert et nullalternativ

C. Inneholde en vurdering av om behovet kan løses gjennom økt nettutnyttelse, andre alternativer til nettutbygging, eller tiltak i tilgrensende nett

D. Vurdere virkninger av konseptene, beskrive usikkerhet i vurderingene, og gi en begrunnet anbefaling av konsept

Forskriften stiller ikke krav til omfanget av konseptvalgutredningen, men NVE har gitt ut en veileder for *Samfunnsøkonomisk analyse av netttiltak* med anbefalinger om hvordan omfanget av analysene kan tilpasses.

Forskriften stiller videre krav om at informasjon om utredninger og tiltak i nettet skal leveres digitalt i PlanNett (plannett.nve.no). PlanNett er en nettjeneste som forvaltes av NVE og holdes oppdatert av nettselskapene. Nettsiden er åpen for alle og gir oversikt over nettselskapenes utredninger (unntatt utredninger med kraftsensitiv informasjon), herunder KVV, planlagte tiltak og milepæler. Forskriften stiller også krav om at utrederen skal involvere relevante kommuner og fylkeskommuner i arbeidet med nettutredninger (herunder KVV), og vurdere hvilke andre relevante aktører som skal involveres i arbeidet med nettutredningen. NVE kan føre kontroll med at kravene i forskriften overholdes, og pålegge utredninger i tråd med forskriften.

Krav om ekstern kvalitetssikring og myndighetsbehandling av KVV

For de største kraftledningene, med spenning på minst 300 kV og lengde på minst 20 km, er det i tillegg til kravene om KVV etter FOE, særskilte krav om at det skal gjennomføres ekstern kvalitetssikring og myndighetsbehandling av KVV. Kravene følger av forskrift om ekstern kvalitetssikring og vedtaksmyndighet etter energiloven. Prosessen med ekstern kvalitetssikring og myndighetsbehandling av KVV omtales gjerne som KVV-ordningen, og berører av dagens nettselskap i praksis kun Statnett, som eier og driver kraftledningene i transmisjonsnettet.

KVV-ordningen oppstiller en rekke krav til prosess som må være avsluttet før konsesjonsprosessen for nye, store kraftledninger kan starte. Prosessen starter med at Statnett gjennomfører en KVV og sørger for at denne kvalitetssikres eksternt. Deretter blir KVV-en og kvalitetssikringsrapporten oversendt Energidepartementet for en prosessledende uttalelse om behovet for tiltak og anbefalt konsept. Energidepartementet sender KVV-en og kvalitetssikringsrapporten på offentlig høring og innhenter samtidig en vurdering fra NVE. Energidepartementet innhenter også innspill fra andre berørte departementer. Når Energidepartementet har gitt en uttalelse om behovet for tiltak og hvilke konsepter som kan utredes videre, kan Statnett melde, konsekvensutrede og konsesjonssøke tiltakene innenfor det aktuelle konseptet.

Konsesjonsprosessen

Bygging og drift av kraftledningsanlegg med spenning over 22 kV, krever konsesjon etter energiloven § 3-1. Konsesjon etter energiloven forutsetter at tiltaket er samfunnsmessig rasjonelt, hensyntatt allmenne og private interesser som blir berørt, jf. energiloven § 1-2 (formål). Myndigheten til å avgjøre søknader om konsesjon etter energiloven er delt etter størrelsen på tiltaket. Konsesjon til de største kraftledningsanleggene med spenning på minst 300 kV og lengde på minst 20 km, gis ved kongelig resolusjon. I disse sakene gir NVE en innstilling til Energidepartementet, som forbereder saken for Kongen i statsråd. Vedtak ved kongelig resolusjon kan ikke påklages. Øvrige konsesjonspliktige nettanlegg på land avgjøres av NVE, med Energidepartementet som klageinstans.

Konsesjonspliktige nettanlegg er konsekvensutredningspliktige etter forskrift om konsekvensutredninger under plan- og bygningsloven. Formålet med konsekvensutredning er å identifisere og beskrive tiltakets virkninger på miljø og andre samfunnsinteresser. For nye kraftledninger med spenning på minst 132 kV og lengde på minst 50 km må det etter forskrift om konsekvensutredninger sendes melding om tiltaket med forslag til utredningsprogram til NVE. Meldingen og utredningsprogrammet skal beskrive tiltaket, forhold som skal utredes, alternative nettløsninger og traseer, og prosessen videre. Melding og utredningsprogram sendes på høring, før NVE fastsetter utredningsprogrammet. Tiltakshaver kan deretter gjennomføre konsekvensutredninger i henhold til det fastsatte utredningsprogrammet og søke om konsesjon.

Konsesjonsbehandlingen skal ivareta prosesser og hensyn nedfelt i en rekke lover og skal sørge for at viktige samfunnshensyn avveies på en forsvarlig måte. I konsesjonsbehandlingen gjennomfører energimyndighetene høring av søknaden med tilhørende konsekvensutredninger, og befarer i mange tilfeller tiltaksområdet sammen med berørte interesser. Energimyndighetene kan be om tilleggsutredninger og/eller oppdatert informasjon dersom forhold ikke er tilstrekkelig utredet eller har endret seg mye siden søknaden ble mottatt.

I konsesjon til et nytt nettanlegg vil det i mange tilfeller fastsettes vilkår om at konsesjonæren skal utarbeide en detaljplan som må godkjennes av NVE før anleggsarbeidet kan starte, jf. energiloven § 3-1 a. Detaljplanen beskriver den endelige utformingen av anlegget, hvordan miljøhensyn som er kommet frem i konsesjonsprosessen skal ivaretas, og utfyller for øvrig konsesjonen så langt det er nødvendig. Detaljplanen sendes normalt på høring, og godkjennes av NVE ved enkeltvedtak. Vedtak om godkjenning av detaljplan blir som oftest fattet med vilkår, og godkjenningen av detaljplan kan påklages til Energidepartementet. NVE fører tilsyn med at konsesjonsgitte nettanlegg bygges og driftes i tråd med lovfestede krav og vilkårene i vedtakene om konsesjon og godkjent detaljplan.

Nærmere om KVV-ordningen

KVV-ordningen ble innført i 2013 i etterkant av saken om 420 kV Sima-Samnanger (Hardanger-saken). Formålet med KVV-ordningen var å sikre tidlig politisk involvering, styrke energimyndighetenes styring med konseptvalget, synliggjøre behovet for tiltak og valgt konsept, og sikre den faglige kvaliteten på beslutningsgrunnlaget i de største kraftledningssakene. Da KVV-ordningen ble innført ble det antatt at det å løfte fram prinsipielle spørsmål om behov og konseptvalg tidlig i prosessen, ville bidra til at den etterfølgende behandlingstiden kunne reduseres.

Det er ulike syn på hvordan KVU-ordningen har fungert. Strømnettutvalget NOU 2022:6 *Nett i tide – om utviklingen av strømmettet*, mente at «(...) KVU-ordningen i stor grad har fungert etter hensikten, som blant annet var å få tidlig vurdering av behov og alternativer, et godt faglig grunnlag og tidlig politisk involvering, men at det er rom for forbedringer. Det var, etter utvalgets forståelse, ikke slik at redusert tidsbruk var et av hovedargumentene for å innføre KVU-ordningen, men at det ble lagt til grunn at prosessen ikke skulle forårsake unødige forsinkelser (...) Når det gjelder ekstern kvalitetssikring og samlet tidsbruk, mener utvalget at det er rom for forbedringer (...)». I høringsinnspill til NOUen har flere uttrykt at ordningen bidrar til å øke tiden det tar å planlegge, godkjenne og bygge nye, store kraftledningsanlegg.

Som del av oppfølgingen av NOU 2022:6 la regjeringen i april 2023 fram *Regjeringens handlingsplan for raskere nettutbygging og bedre utnyttelse av nettet*. I handlingsplanen står det blant annet at «*Erfaringsgrunnlaget med KVU-ordningen er fortsatt begrenset og gir ikke grunnlag for å konkludere rundt hvordan ordningen påvirker den samlede tidsbruken i konsesjonsprosessen for store kraftledningssaker.*» Videre setter departementet i handlingsplanen som mål at behandlingstiden for KVUer ikke skal overstige 9 måneder, inkludert høring. Departementets uttalelse til KVU for «Østre Korridor» i mars 2024, hadde en behandlingstid på 8 måneder. Handlingsplanen varslet også at ordningen skulle evalueres med sikte på å forbedre og effektivisere prosessen ytterligere. Siden dette har de ulike sidene ved KVU-ordningen vært til vurdering i Energidepartementet.

Siden KVU-ordningen ble innført i 2013 har Energidepartementet behandlet og uttalt seg om seks KVUer og gitt to dispensasjoner. To KVUer var til behandling per 20. august 2025.

Saksbehandlingstiden i Energidepartementet har ligget på mellom 7 og 18 måneder. Sakene som har vært omfattet av KVU-ordningen, utgjør en begrenset andel av Statnetts portefølje av tiltak og planer, og av kraftledningssakene NVE og departementet behandler totalt sett.

Energidepartementet har fra 2013 til og med 2023 behandlet i overkant av 100 kraftledningssaker. Det er imidlertid stor variasjon i disse sakenes karakter og størrelse.

Nærmere om vedtaksmyndighet etter energiloven

Kompetansen til å fatte vedtak om konsesjon etter energiloven til nye, store kraftledninger med spenning på minst 300 kV og lengde på minst 20 km, ligger til Kongen i statsråd. Dette følger av forskrift om ekstern kvalitetssikring og vedtaksmyndighet etter energiloven. Vedtaksmyndigheten ble med forskriften av 2013 hevet fra NVE til Kongen i statsråd samtidig med innføringen av KVU-ordningen, etter Stortingets behandling av Meld. St. 14 (2011-2012) (nettmeldingen), jf. Innst. 287 S (2011-2012).

I saker om nye, store kraftledninger der Kongen i statsråd fattet vedtak, følger NVE de samme saksbehandlingsprosedyrene som i de mindre sakene, inkludert prosessen tilknyttet konsekvensutredninger, men fremmer en innstilling til departementet i stedet for å fatte vedtak. NVEs innstilling er en sentral del av grunnlaget for departementets videre behandling. NVEs innstilling høres og departementet avholder regelmessig møter og foretar befarung i disse sakene. Når saken er tilstrekkelig opplyst, fremmer departementet en tilråding for Kongen i statsråd. Vedtak fattet av Kongen i statsråd (kongelig resolusjon) kan ikke påklages.

I nettmeldingen fremgår det at hovedformålet med å heve vedtaksmyndigheten for de store kraftledningene fra NVE til Kongen i statsråd var å oppnå mer effektive beslutningsprosesser ved

bedre involvering av interesser som kunne berøres dersom tiltak endret seg underveis i departementets klagebehandling. I nettmeldingen står det blant annet:

Etter dagens system fatter NVE førsteinstansvedtak, mens OED er klageinstans. I de senere årene har alle NVEs vedtak i store kraftledningssaker blitt påklaget. I en klagesak er det i hovedsak klagerne som uttaler seg. Øvrige involverte, som kan bli berørt dersom prosjektutformingen endrer seg i klageomgangen, har vanskeligere for å komme med innspill. Det er derfor usikkert om de engasjerer seg i en klageomgang. Arbeidet med klagen i NVE, som foreskrevet i forvaltningsloven, tar tid. For å sikre mer effektive beslutningsprosesser med deltakelse av alle berørte, vil regjeringen heve vedtaksmyndigheten for større kraftledningssaker. Det legges opp til at NVE utarbeider innstilling til departementet. Saken avgjøres så gjennom endelig vedtak av Kongen i statsråd (...) Etter dagens ordning begrenses behandlingen i departementet i praksis til de parter som berøres av det påklagede konsesjonsvedtaket. Rettighetshavere og andre interessenter som berøres av traséalternativer som ikke omfattes av NVEs konsesjonsvedtak har i dag verken formell status eller noen klar oppfordring til å engasjere seg i klagerunden. Dette til tross for at utfallet av en klagebehandling kan bli at andre traséalternativer velges. Regjeringen mener at flytting av vedtaksmyndigheten vil legge til rette for et bedre og mer fullstendig beslutningsgrunnlag når saken kommer til departementet og regjeringen. Rettssikkerheten og hensynet til forutsigbarhet for alle potensielt berørte vil også styrkes ved den foreslåtte endring (...).

Tilbakeføring av vedtaksmyndighet fra Kongen i statsråd til NVE er senere vurdert av Strømnettutvalget (NOU 2022:06). Utvalget skriver blant annet at:

Utvalget har mottatt innspill om at departementets behandling av NVEs innstilling før vedtak hos Kongen i statsråd, er tidkrevende, blant annet fordi det innebærer full behandling og vurdering av alle sider av saken to ganger, uten at det så langt har ført til vesentlige endringer i endelig løsning. Det fremheves at en klagebehandling i departementet kan avgrenses til de konkrete klagegrunnene og dermed gjør departementets saksbehandling enklere og mer effektiv.

Strømnettutvalget anbefalte likevel ikke å tilbakeføre vedtaksmyndighet til NVE, da de mente det ikke var grunnlag for å anta at det ville gi vesentlig reduksjon i saksbehandlingstiden. Utvalget mente samtidig at det har en verdi med politisk forankring av vedtak i store kraftledningssaker. Utvalget pekte imidlertid på at departementet bør tilstrebe å redusere tiden det tar å behandle disse store sakene.

4. Nærmere om høringsforslaget

Departementet har i høringsnotatet foreslått endringer i forskrift av 21. juni 2013 nr. 681 om ekstern kvalitetssikring og vedtaksmyndighet etter energiloven. Endringene innebærer å avvike kravet om ekstern kvalitetssikring og myndighetsbehandling av konseptvalgutredninger (KVU) for nye, store kraftledninger med spenning på minst 300 kV og lengde på minst 20 km, og samtidig oppheve bestemmelsene om at kompetansen til å fatte vedtak om konsesjon etter energiloven til slike anlegg legges til Kongen i statsråd. Den alminnelige delegeringen av konsesjonsmyndigheten etter energiloven til Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) blir

dermed gjeldende også for disse sakene. Nye, store kraftledninger vil etter avvikling av kravet underlegges de samme utredningskrav som mindre nettanlegg, i tråd med FOE.

Bestemmelsen i forskriften § 3 første ledd, bokstav b) om at Kongen fatter vedtak i saker om nye elektriske anlegg for tilknytning av vannkraftverk, videreføres med enkelte justeringer som innebærer at Kongen i statsråd blir vedtaksmyndighet for tilknytningsledninger etter energiloven kun i saker hvor Kongen skal gi konsesjon.

Avvikle KVVU-ordningen

På bakgrunn av at det er et begrenset antall saker som siden innføringen i 2013 har vært omfattet av KVVU-ordningen, mener departementet det ikke er grunnlag for å konkludere entydig på hvordan ordningen påvirker ledetiden, herunder tidsbruken i konsesjonsbehandlingen, for de største kraftledningssakene. Imidlertid mener departementet det er mulig å oppnå tilstrekkelig gode avklaringer av behov og konsepter før konsesjonsfasen gjennom enklere og mindre ressurskrevende prosesser etter kravene i FOE, som nærmere omtalt under *Krav om konseptvalgutredning*. Departementet legger stor vekt på målet om å forenkle saksbehandlingen av nye, store kraftledninger.

Ved avvikling av KVVU-ordningen fjernes det et prosessledd i myndighetsbehandlingen av nye, store kraftledninger. Det vil etter forskrift om energiutredninger (§4 og §9) fremdeles være krav om at Statnett, på lik linje med andre nettselskaper, må gjennomføre KVVU i samsvar med anerkjent samfunnsøkonomisk metode og involvere relevante kommuner og fylkeskommuner i prosessen med å utvikle nye tiltak i nettet. Det vil også være viktig at Statnett belyser behovet for tiltak og begrunnelsen for valgt konsept, for berørte interesser.

Analyser og utredninger med god kvalitet i tidlig fase er viktig for at den påfølgende konsesjonsprosessen skal være effektiv og at de riktige tiltakene i kraftnettet blir gjennomført til riktig tid. For at avvikling av kravet til ekstern kvalitetssikring og myndighetsuttalelse skal bidra til reell reduksjon i saksbehandlingstid, er det viktig at Statnett sørger for god kvalitet på konseptvalgutredningen etter FOE, slik at det ikke blir behov for tidkrevende tilleggsutredninger på senere tidspunkt i konsesjonsprosessen.

NVE kan etter FOE føre kontroll med KVVUen, men kontrollen vil ikke være like detaljert og omfattende som under dagens ordning med ekstern kvalitetssikring og myndighetsbehandling av KVVU. Siden hovedhensikten med å avvikle KVVU-ordningen er å forenkle og kutte ned på saksbehandlingstiden, er det viktig at NVE finner gode rutiner for å prioritere utredninger som skal tas ut til kontroll. Kontrollen vil innebære at NVE vurderer om beslutningsgrunnlaget er godt nok for den etterfølgende konsesjonsprosessen, og om KVVUen tilfredsstiller kravene i FOE § 9 bokstav a-d.

Tidlige avklaringer av spørsmål om behov for tiltak og konsepter legger til rette for effektive prosesser i konsesjonsfasen, fordi konsesjonsbehandlingen da kan konsentreres om konkrete løsningsvalg, areal- og miljøvirkninger og andre direkte berørte interesser.

Omfanget og detaljeringsgrad i KVVUen bør tilpasses tiltakets størrelse og virkninger i tråd med anbefalingene i energimyndighetenes veileder om samfunnsøkonomisk analyse av tiltak. For tiltak med betydelige nytte- og kostnadsvirkninger, bør det i meldingen om tiltakene gis en overordnet vurdering av om og i så fall hvordan behovet for å gjøre tiltak har endret seg siden

KVU ble gjennomført, om det opprinnelige konseptvalget står seg, herunder om det er endrede planer for andre tiltak innenfor konseptet, for eksempel rekkefølge eller tidspunkt for trinnvise tiltak.

Ved avvikling av kravet om ekstern kvalitetssikring og myndighetsbehandling av KVU, vil det ikke lengre være en formell høring av KVUen. Dette kan gi tidsbesparelser, men kan samtidig bety at overordnede spørsmål om behovet for tiltak og valgte konsepter blir et mer fremtredende tema i konsesjonsprosessen. FOE stiller krav om at Statnett og andre nettselskap skal involvere relevante kommuner og fylkeskommuner i arbeidet med nettutredninger, og vurdere hvilke andre aktører som skal involveres. Det vil være viktig å involvere samiske interesser i utredningsfasen, der det er relevant. Samiske interesser vil også få tilbud om konsultasjon med energimyndighetene i forbindelse med fastsettelse av utredningsprogram, i saker som er konsultasjonspliktige etter sameloven. For å unngå økt tidsbruk i konsesjonsfasen på overordnede spørsmål om behov og konsepter, mener departementet det er viktig at Statnett involverer sentralt berørte interesser i utredningsfasen, og på en god måte belyser behovet for tiltak og begrunner valg av konsept med utgangspunkt i en samfunnsøkonomisk vurdering. Statnett bør i meldingen om tiltak som sendes til NVE beskrive hva foretaket har gjort for å involvere berørte interesser i utredningsfasen.

Avvikling av KVU-ordningen vil medføre at myndighetene mister anledningen til å stanse et tiltak i tidlig fase ut over bestemmelsene i energiloven § 2-1 annet ledd om tidlig saksavslutning, som etter departementets vurdering neppe vil være aktuelle i store kraftledningssaker. Gjennom kontroll av konseptvalgutredninger er det viktig at NVE gir signaler og innspill til hva som bør inkluderes eller undersøkes grundigere som ledd i videre utredninger av et tiltak i nettet, og som kan fastsettes som utredningskrav ved behandlingen av en melding.

Tilbakeføre vedtaksmyndighet fra Kongen i statsråd til NVE

Ved å oppheve § 3 første ledd bokstav a i forskrift om ekstern kvalitetssikring og vedtaksmyndighet etter energiloven, tilbakeføres kompetansen etter energiloven til å fatte vedtak om konsesjon til nye, store kraftledninger fra Kongen i statsråd til departementet og disse ledningene vil dermed omfattes av den generelle delegeringen av myndighet fra departementet til NVE. Dette innebærer at systemet der NVE fatter førsteinstansvedtak og departementet er klageinstans, blir gjeldende for nye, store kraftledningsanlegg, på lik linje med øvrige konsesjonspliktige nettanlegg. NVE vil fatte vedtak fremfor å lage en innstilling, og det blir dermed gjeninnført en formell klagerett med to-instansbehandling i de største kraftledningssakene.

Å fjerne dagens ordning med vedtaksmyndighet hos Kongen i statsråd, vil etter departementets vurdering innebære en forenkling i myndighetsbehandlingen av de store kraftledningene ved at NVE fatter førsteinstansvedtak etter å ha ferdigbehandlet konsesjonssøknaden. Eventuell etterfølgende klagebehandling i departementet vil da kunne avgrenses av det som måtte komme av klager og de temaene klagen omfatter. Etter departementets vurdering vil også vedtak i NVE kunne legges til rette for at Statnett kan gå videre med grunnerverv og detaljprosjektering på mindre konfliktfylte strekninger, selv om konsesjonsvedtaket er påklaget. Det følger av forvaltningsretten at et vedtak kan iverksettes når det er fattet og det gjelder også når vedtaket er påklaget, med mindre det fattes eget vedtak om utsatt iverksettelse etter forvaltningsloven § 42. Interesser som berøres av tema tatt opp i klagen må varsles som ledd i klagebehandlingen, jf.

forvaltningsloven § 33 tredje ledd. For å bidra til forenkling og tidsbesparelser, vil departementet i stor grad kunne avgrense vurderingene i klagesaksbehandlingen til de temaene som tas opp i klagen. Forvaltningslovens alminnelige bestemmelser i § 34 om klageinstansens kompetanse ligger imidlertid fast.

Store kraftledningstiltak medfører normalt betydelige samfunnsvirkninger, som tilsier at mange av NVEs konsesjonsvedtak vil påklages til departementet. I klagebehandlingen vil departementet involvere berørte departementer.

5. Høringsuttalelser og departementets vurderinger

Forslaget til forskriftsendring ble sendt på høring 26. mai 2025 med frist for innspill 7. juli 2025. Departementet mottok 33 høringssvar.

Mange av høringspartene, uavhengig av om de er positive eller negative til forslagene, ser behovet for å effektivisere saksbehandlingen av nye, store kraftledninger på grunn av lange ledetider. Det har kommet omtrent like mange positive som negative høringssvar.

Av de som er imot eller forbeholdne til de foreslåtte forskriftsendringene, er blant annet *Naturvernforbundet*, *Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF)*, *Den Norske Turistforening (DNT)*, *Norsk Friluftsliv*, *Sametinget*, *Raudt Sogn og Fjordane*, *Kraftfylka*, *Akershus fylkeskommune*, *Innlandet fylkeskommune* og *Oslo kommune*. *Naturvernforbundet* peker på at KVVU-ordningen, brukt riktig, kan bidra til tillit til utbyggerne, gjennom tidlig involvering og gode prosesser som forsøker å skape en felles forståelse for utfordringene og mulige løsninger. Flere høringsparter peker på at forskriftsendringene vil redusere mulighetene for lokal medvirkning i tidlig utredningsfase, og svekke den demokratiske forankringen og legitimiteten til prosessene rundt de store kraftledningssakene. Enkelte mener avvikling av KVVU-ordningen ikke vil redusere ledetidene, og henviser blant til at det i *Regjeringens handlingsplan for raskere nettutbygging og bedre utnyttelse av nettet* fra 2023 ble konkludert med at ordningen har fungert etter hensikten og ønskes videreført. *NJFF* peker på at uten ekstern kvalitetssikring og offentlig høring av KVVU, øker risikoen for at prosjekter med store negative konsekvenser for natur og miljø får konsesjon. Dette kan ifølge *NJFF* føre til omkamper, rettssaker og forsinkelser, i strid med målet om raskere utbygging. *Sametinget* mener KVVU-ordningen må videreføres og ber om å bli kontaktet for konsultasjoner i det videre forskriftsarbeidet.

Akershus fylkeskommune, *Innlandet fylkeskommune* og flere av interesseorganisasjonene mener det bør/må etableres forpliktende mekanismer for medvirkning i de tidlige fasene av prosjektutviklingen. *Naturvernforbundet*, *DNT*, *Norsk Friluftsliv* og *NJFF* mener det er spesielt viktig at KVVU fortsatt sendes på formell høring dersom KVVU-ordningen avvikles. *Akershus fylkeskommune* peker også på at det bør utarbeides tydelige retningslinjer for når vedtak skal ha oppsettende virkning dersom vedtak påklages til departementet. *Kystverket* peker på at det er viktig med tidlig involvering i planer som berører sjøtransport.

Mange av høringsuttalelsene, herunder fra samtlige energiselskap som har uttalt seg, er positive til de foreslåtte endringene og mener det vil bidra til forenkling og effektivisering av saksbehandlingsprosessene i tråd med departementets vurderinger i høringsnotatet. Det pekes

blant annet på at KVVU-ordningen i liten grad bidrar til bedre dialog med berørte interesser og lokal forankring, da KVVU-ordningen likevel ikke omfatter vurderinger av trasévalg eller typer av overføring (f.eks. luftledning versus kabel), som er de temaene som skaper mest engasjement blant berørte interesser. Flere peker også på at overføring av vedtaksmyndighet til NVE vil bidra til effektivisering ved at departementets eventuelle behandling da kan konsentreres om klagegrunnene fremfor hele sakskomplekset. *Landbruksdirektoratet* mener det er positivt at hensynet til reindrift og samiske interesser er omtalt i høringsnotatet og legger til grunn at interessene ivaretas i tråd med denne omtalen. *Fornybar Norge* er positive til å utvikle KVVU-ordningen, men mener nettselskapene fremdeles må bruke for mye tid på å dokumentere behovet for nettkapasitet. *Fornybar Norge* mener blant annet at energimyndighetene må legge større vekt på nettselskapenes egne vurderinger av behovet for økt nettkapasitet.

Av høringsuttalelsene framkommer det etter departementets vurdering ingen vesentlig ny informasjon om de ulike sidene ved forslaget som ikke allerede er vurdert under punkt 4 Nærmere om høringsforslaget. Som det framgår under punkt 4, legger departementet til grunn en rekke forutsetninger for at forskriftsendringene skal bidra til forenkling og effektivisering av saksbehandlingsprosessene, uten at det i for stor grad går utover kvaliteten og legitimiteten i saksbehandlingsprosessene. Forutsetningene som nevnes vil følges opp i samråd med NVE, Statnett og eventuelt berørte departementer. Blant annet vil departementet følge med på hvordan Statnett involverer relevante berørte interesser, herunder samiske interesser, i tidlig utredningsfase, og hvordan NVE tilpasser praksis for kontroll med KVVU innenfor rammene av FOE. Departementet påpeker at forskriftsendringene ikke medfører endringer i konsesjonsbehandlingen som fremdeles vil være svært grundig.

Etter departementets vurdering vil ikke forskriftsendringene kunne påvirke samiske interesser direkte, jf. sameloven § 4-1 første ledd. Departementet ga tilbakemelding til Sametinget i brev av 27.08.2025 om at saken etter departementets oppfatning ikke var konsultasjonspliktig etter sameloven kapittel 4.

Departementet tilrår på denne bakgrunn at endringsforskriften fastsettes i tråd med høringsforslaget.

Energidepartementet

t i l r å r:

Det fastsettes forskrift om endring i forskrift 21. juni 2013 nr. 681 om ekstern kvalitetssikring og vedtaksmyndighet etter energiloven. Forskriften fastsettes i samsvar med vedlegg til resolusjonen.

Vedlegg til kongelig resolusjon 29. august 2025 om fastsettelse av forskrift om endring i forskrift 21. juni 2013 nr. 681 om ekstern kvalitetssikring og vedtaksmyndighet etter energiloven

Forskrift om endring i forskrift 21. juni 2013 nr. 681 om ekstern kvalitetssikring og vedtaksmyndighet etter energiloven

Fastsatt ved kongelig resolusjon av 29. august 2025 med hjemmel i lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven) § 2-1 og § 2-2. Fremmet av Energidepartementet.

I

I forskrift 21. juni 2013 nr. 681 om ekstern kvalitetssikring og vedtaksmyndighet etter energiloven gjøres følgende endringer:

Forskriftens tittel skal lyde:

Forskrift om vedtaksmyndighet etter energiloven.

§§ 1 og 2 oppheves.

Nåværende §§ 3 og 4 blir §§ 1 og 2, og § 1 skal lyde:

§ 1. Vedtak

Kongen i statsråd fatter vedtak om konsesjon etter energiloven § 3-1 *for nye elektriske anlegg for tilknytning av vannkraftverk i saker hvor Kongen gir konsesjon etter vassdragslovgivningen.*

II

Forskriften trer i kraft 1. september 2025.